

Bryssel, 3. heinäkuuta 2026
(OR. en)

11133/26

ECOFIN 923
UEM 327
SOC 452
EMPL 254
COMPET 867
ENV 843
EDUC 309
ENER 465
JAI 903
GENDER 140
JEUN 183
SAN 541
ECB
EIB

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	NEUVOSTON SUOSITUS Puolan talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainittu, komission ehdotukseen COM(2026) 221 final perustuva, neuvoston eri komiteoiden tarkistama ja hyväksymä sekä talous- ja rahoituskomitean viimeistelemä ehdotus neuvoston suositukseksi.

NEUVOSTON SUOSITUS

Puolan talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263¹ ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Asetuksessa (EU) 2024/1263 täsmennetään, että talouden ohjausjärjestelmän tavoitteena on edistää tervettä ja kestävä julkista taloutta, kestävä ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä valvontaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta.
- (2) Komissio antoi 25 päivänä marraskuuta 2025 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella vuodeksi 2026 varoituskoneismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Puola ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi, suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa ja ehdotuksen vuoden 2026 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta² 21 päivänä huhtikuuta 2026 ja yhteisen työllisyysraportin ja suosituksen inhimillisestä pääomasta 9 päivänä maaliskuuta 2026.
- (3) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan unionin maailmanlaajuisia kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kestävä talouskasvun kriittisiksi pilareiksi kolme välttämätöntä muutosta: innovointi, vähähiilistäminen ja kilpailukyky sekä turvallisuus. Kilpailukykykompassi on julkaisemisestaan lähtien ollut eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvän työn johtonaura. Näin varmistetaan, että EU:n jäsenvaltioiden talouspolitiikka on EU:n strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävä kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

² EUVL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Vuonna 2026 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen³ viimeisen vaiheen täytäntöönpanon myötä. Elpymis- ja palautumissuunnitelmat ovat koheesiopolitiikan rahoituksen ohella olleet olennaisen tärkeitä eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska on edellytetty, että suunnitelmilla vastataan tuloksellisesti kaikkiin viime ohjausjaksoilla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä ja että EU:n koheesiopolitiikan varoin rahoitetuissa ohjelmissa otetaan maakohtaiset suositukset huomioon. Elpymis- ja palautumistukivälineen elinkaaren lähestyessä loppuaan on edelleen olennaisen tärkeää vakiinnuttaa sen puitteissa tuetut ja toteutetut uudistukset ja investoinnit sekä hyödyntää jatkotoimien perustana niistä erityisesti sellaisia, jotka auttavat vastaamaan maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin.
- (5) Komissio julkaisi 3 päivänä kesäkuuta 2026 Puolaa koskevan maaraportin vuodelta 2026. Siinä arvioidaan Puolan edistymistä vuoden 2025 maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Puola on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Puolalla on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Puolan edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Neuvosto antoi 21 päivänä tammikuuta 2025 komission arvioinnin pohjalta ja sen suosituksesta suosituksen Puolan kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä⁴. Suunnitelma kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutuksen jakautuminen neljälle vuodelle. Neuvosto suositti seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 6,3 prosenttia vuonna 2025, 4,4 prosenttia vuonna 2026, 4,0 prosenttia vuonna 2027 ja 3,5 prosenttia vuonna 2028. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit perusvuoteen eli vuoteen 2023 verrattuna ovat 19,6 prosenttia vuonna 2025, 24,9 prosenttia vuonna 2026, 29,9 prosenttia vuonna 2027 ja 34,4 prosenttia vuonna 2028. Nämä nettomenojen enimmäiskasvuprosentit vuosina 2025–2028 vastaavat korjaavaa polkua, jota neuvosto suositti SEUT 126 artiklan 7 kohdan mukaisesti 21 päivänä tammikuuta 2025 liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi⁵. Tuloksellisista toimista 3 päivänä kesäkuuta 2026 annetun komission arvioinnin⁶ perusteella Puolan liiallista alijäämää koskeva menettely jätetään lepäämään.

⁴ Neuvoston suositus, annettu 21 päivänä tammikuuta 2025, Puolan kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä (EUVL C, C/2025/642, 10.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/642/oj>).

⁵ Neuvoston suositus, annettu 21 päivänä tammikuuta 2025, Puolan julkisen talouden liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi. Kaikki asiakirjat, jotka liittyvät Puolan liiallista alijäämää koskevaan menettelyyn, ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Poland_en.

⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille – Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso 2026 – Kevätpaketti (COM(2026) 200 final).

- (7) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat Euroopan unionille eksistentiaalisien haasteiden. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita pyytämään koordinoitusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoimista, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi⁷, ja Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille. Neuvosto antoi komission suosituksesta 8 päivänä heinäkuuta 2025 suosituksen, jossa Puolalle sallitaan suositetuista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeaminen⁸, Puolan esittettyä asiaa koskevan pyynnön. Ajanjakso, jona kansallinen poikkeuslauseke on aktivoituna (2025–2028), antaa Puolalle mahdollisuuden priorisoida julkisia menoja uudelleen tai lisätä julkisen talouden tuloja niin, että pysyvästi suuremmat puolustusmenot eivät vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.
- (8) Puola toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2026 vuotuisen edistymisraporttinsa⁹ vuodelta 2026. Siinä kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin. Vuotuisessa edistymisraportissa otetaan asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti huomioon myös Puolan puolivuositainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa. Raportti liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn puitteissa toteutetuista toimista sisältyy vuotuisen edistymisraporttiin.

⁷ Komission tiedonanto ”Puolustusmenot kasvuun vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa”, Bryssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.

⁸ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, neuvoston Puolalle asetuksen (EU) 2024/1263 nojalla asettamista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeamisen sallimisesta (kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointi), (EUVL C, C/2025/3971, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3971/oj>).

⁹ Vuonna 2026 toimitettavat vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

- (9) Vuonna 2025 reaalisen BKT:n kasvu oli 3,6 prosenttia ja YKHI-inflaatio 3,3 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 3,5 prosenttia vuonna 2026 ja 2,8 prosenttia vuonna 2027 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 3,6 prosenttia vuonna 2026 ja 2,9 prosenttia vuonna 2027.
- (10) Eurostatin toimittamien tietojen¹⁰ perusteella Puolan julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2024 oli 6,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 7,3 prosenttiin vuonna 2025. Alijäämän kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa sotilaskalustotoimituksiin, julkisen sektorin palkkoihin ja sosiaalietuuksiin liittyvien menojen kasvusta. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 6,5 prosenttia vuonna 2026 ja 6,3 prosenttia vuonna 2027. Supistuminen vuonna 2026 johtuu pääasiassa kansallisesti rahoitettujen menojen, erityisesti palkansaajakorvausten ja investointimenojen, rajoituksista sekä uusista tuloja lisäävistä harkinnanvaraisista toimenpiteistä. Alijäämän supistuminen vuonna 2027 johtuu pääasiassa hyväksytyistä harkinnanvaraisista tulopuolen toimenpiteistä.
- (11) Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys¹¹, johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2025 elvyttävä (1,3 % suhteessa BKT:hen). Vuonna 2026 sen ennakoidaan olevan elvyttävä (0,3 % suhteessa BKT:hen) ja vuonna 2027 kiristävä (1,7 % suhteessa BKT:hen).

¹⁰ Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.

¹¹ Finanssipolitiikan virityksellä mitataan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos; perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot.

- (12) Eurostatin toimittamien tietojen¹² perusteella Puolan julkinen velka, joka vuoden 2024 lopussa oli 54,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2025 loppuun mennessä 59,7 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa suurista alijäämistä ja puolustusinvestointeihin liittyvistä velkaa kasvattavista virta-varanto-korjauseristä. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan velka suhteessa BKT:hen kasvaa ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella vuoden 2026 loppuun mennessä 64,5 prosenttiin ja vuoden 2027 loppuun mennessä edelleen 68,3 prosenttiin. Kasvu vuosina 2026 ja 2027 johtuu pääasiassa suurista alijäämistä ja velkaa kasvattavista virta-varanto-korjauseristä.
- (13) Eurostatin tietojen¹³ perusteella Puolan julkiset puolustusmenot suhteessa BKT:hen olivat vuonna 2025 yhteensä 3,4 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan niiden ennakoitaan pysyvän samalla tasolla vuonna 2026. Tämä merkitsee viitevuoteen 2021 verrattuna 1,8 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen¹⁴.
- (14) Unioniin kohdistuu edelleen energian toimitushäiriöiden ja hintojen voimakkaan epävakauden riskejä, joita maailmanlaajuisiin öljy- ja kaasumarkkinoihin vaikuttavat geopoliittiset jännitteet pahentavat. Vuosien 2022–2023 energiakriisistä saadut kokemukset osoittivat, että laajoista ja kohdentamattomista toimenpiteistä aiheutuu julkiselle taloudelle suuria kustannuksia ja että ne ovat yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti tehottomia. Sodan puhjettua Lähi-idässä helmikuussa 2026 Puola on toteuttanut finanssipoliittisia toimenpiteitä lieventääkseen korkeiden energian hintojen vaikutuksia kotitalouksiin ja yrityksiin¹⁵. Näitä ovat muun muassa valmisteverojen ja polttoaineiden arvonlisäveron kohdentamattomat alennukset, jotka ovat komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivän tietojen¹⁶ mukaan voimassa 15 päivään toukokuuta 2026 asti. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan näistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle aiheutuvien kustannusten ennakoitaan olevan noin 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026. Komissio arvioi, että jos nämä toimenpiteet pysyisivät voimassa vuoden 2026 loppuun asti, niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset olisivat 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026.

¹² Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.

¹³ Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.

¹⁴ Naton puolustusmenojen määritelmä eroaa julkisen sektorin tehtäväluokituksen mukaisesta puolustusmenojen määritelmästä. Lisäksi voi esiintyä menojen, erityisesti puolustustarvikkeiden, kirjaamisajankohdasta aiheutuvia eroja, koska Nato-raportoinnissa ei noudateta kirjausajankohtaa koskevia kansantalouden tilinpidon sääntöjä.

¹⁵ Tilanne komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivänä (4.5.2026).

¹⁶ Komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivän jälkeen valmisteveron alentamista jatkettiin 15 päivään kesäkuuta 2026 saakka ja arvonlisäveron alentamista 30 päivään kesäkuuta 2026 saakka.

- (15) Komission laskelmien perusteella Puolan nettomenot kasvoivat vuonna 2025 8,5 prosenttia ja vuosina 2024 ja 2025 kumulatiivisesti 22,9 prosenttia. Nettomenojen kasvu vuonna 2025 on suositettua enimmäiskasvua suurempi. Poikkeama on vuositasolla 0,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2024 ja 2025 yhdessä, myös nettomenojen kumulatiivinen kasvu on suositettua enimmäiskasvua suurempi. Poikkeama on kumulatiivisesti 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ennakoitu poikkeama on kuitenkin kansallisen poikkeuslausekkeen salliman jouston rajoissa, kun otetaan huomioon puolustusmenojen kasvu.
- (16) Komission laskelmien perusteella Puolan nettomenojen ennakoidaan kasvavan 4,0 prosenttia vuonna 2026 ja kumulatiivisesti 27,9 prosenttia vuosina 2024, 2025 ja 2026. Ennakoitu nettomenojen kasvu vuonna 2026 on suositettua enimmäiskasvua pienempi. Kun tarkastellaan vuosia 2024, 2025 ja 2026 yhdessä, ennakoitu nettomenojen kumulatiivinen kasvu on suositettua enimmäiskasvua suurempi. Poikkeama on kumulatiivisesti 1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ennakoitu poikkeama on kuitenkin tämänhetkisten puolustusmenoja koskevien kehitysarvioiden perusteella kansallisen poikkeuslausekkeen salliman jouston rajoissa.
- (17) Julkiset menot ovat viime vuosina kasvaneet nopeasti, mikä johtuu useista ensisijaisista politiikkatavoitteista, kuten puolustukseen ja sosiaalipolitiikkaan liittyvien menojen lisäämisestä. Vuonna 2025 julkiset menot olivat 50,9 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä ylittää EU:n keskiarvon (49,5 % suhteessa BKT:hen). Julkisen talouden tehokkuus on edelleen haaste, koska sosiaalieluudet ovat suurelta osin kohdentamattomia eikä tarveharkintaa tehdä kotitalouksien tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointijärjestelmän uudelleenjakovaikutus on rajallinen. Vuodesta 2024 lähtien toteutetuilla menojen uudelleenarvioinneilla on ollut vain rajallinen vaikutus menojen uudelleenkohdentamiseen.

- (18) Menojen järjeistämisen lisäksi tarvitaan tulolähteitä, jotta julkinen talous saadaan tasapainotettua ja julkinen velka pidettyä kestäväällä tasolla. Verotulot suhteessa BKT:hen ovat edelleen merkittävästi EU:n keskiarvoa pienemmät huolimatta asteittaisesta kasvusta vuosina 2024 ja 2025. Puolan veroyhdistelmälle on ominaista suhteellisen vähäinen riippuvuus työn verotuksesta. Henkilökohtaisesta tuloverosta saatavat tulot ovat huomattavasti EU:n keskiarvoa pienemmät, kun taas kulutus- ja pääomaverojen osuus kokonaistuloista on suurempi. Veropohjaa voitaisiin laajentaa sisällyttämällä uusia lähteitä haittamaatta kuitenkaan talouskasvua. Lisätulojen hankkiminen edellyttää myös voimakkaampia toimia verosäännösten noudattamisen parantamiseksi. Arvonlisäveroon (ALV) liittyvien säännösten noudattamisvaje on kaventunut mutta on edelleen huomattava. Noudattamisvajeen arvioidaan olevan suuri myös yhteisöveron osalta.
- (19) Eläke-etuuksien riittävydessä on näkyvissä laskusuuntausta. Keskieläkkeen suhde keskiansioon laski 66 prosentista 55 prosenttiin vuosina 2005–2024. Vuoden 2024 ikääntymisraportin arvioiden mukaan eläkemenoja olisi lisättävä 2,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuoteen 2045 mennessä, jotta voitaisiin rajoittaa keskieläkkeen ja keskiansion välisen suhteen laskua, jonka ennakoidaan jatkuvan, jos politiikka säilyy muuttumattomana. Tämä vaarantaisi eläkejärjestelmän kestävyuden. Arvion mukaan vuoteen 2040 mennessä puolet eläkeläisistä saa lakisääteistä vähimmäismäärää vastaavaa eläke-etuutta. Tämä koskisi enimmäkseen naisia, joiden alhainen työmarkkinaosallistuminen (48,3 %, kun EU:n keskiarvo 55–64-vuotiaissa on 59,4 %) heijastaa heidän alhaisempaa lakisääteistä eläkeikänsä. Lisäksi myös vähimmäiseläkemaksuja maksavat itsenäiset ammatinharjoittajat ja yksityisoikeudellisen sopimuksen perusteella työskentelevät, jotka maksavat vähimmäistason mukaisia eläkemaksuja, ovat eläkeköyhyyden vaarassa. Eläkejärjestelmälle on ominaista myös suuri hajanaisuus ja tiettyjä ammatteja koskevat kalliit erityisjärjestelmät. Suurin erityiseläkejärjestelmä, KRUS, on tarkoitettu viljelijöille, joiden osuus kaikista eläkeläisistä on Puolassa yli 10 prosenttia, ja sitä tuetaan voimakkaasti valtion talousarviosta (noin 0,7 % suhteessa BKT:hen vuonna 2025). Suurviljelijöiden sosiaaliturvamaksut eivät vastaa heidän tulotasoaan, mikä vaikuttaa eläkkeiden riittävyteen. Lisäksi KRUS-järjestelmän eläkeoikeuksia koskevat säännöt ja eläkepääoman yleiseen eläkejärjestelmään tehtävien siirtojen laskenta eivät kannusta viljelijöitä siirtymään yleiseen järjestelmään. Tämä koskee erityisesti niitä viljelijöitä, joilla on KRUS-järjestelmässä merkittävät maksukaudet. Tiettyjen muiden ammattien edustajat, kuten virkapukuinen henkilöstö tai tuomarit ja syyttäjät, saavat eläkettä suorittamatta maksuja, joten heidän eläkkeensä perustuvat täysin valtion talousarvion tukiin.

- (20) Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen, merkityksellinen ja oikea-aikainen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen unionin rahoitusvälineiden onnistuneeseen täytäntöönpanoon, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.
- (21) Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) tuettavien koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpano on Puolassa maksujen osalta EU:n keskiarvon yläpuolella, mutta hankkeiden valinta-aste jää EU:n keskiarvon alapuolelle. On tärkeää pitää yllä nykyaikaa samalla kun maksimoidaan investointien vaikutus kentällä. Puola toteuttaa koheesiopolitiikan ohjelmissaan jo nyt toimia kilpailukyvyyn ja kasvun edistämiseksi. Täytäntöönpanoa voi kuitenkin olla tarpeen vahvistaa edelleen tietyillä osa-alueilla, jotka liittyvät esimerkiksi fossiilisista polttoaineista irrottautumiseen ja oikeudenmukaiseen siirtymään. On olennaisen tärkeää varmistaa, että Puolan koheesiopolitiikan rahastojen väliarvioinnissaan yksilöimät uudet investoinnit, erityisesti ne, jotka liittyvät väliarviointiasetuksessa¹⁷ määritettyihin viiteen painopisteeseen, toteutuvat nopeasti ja tuloksellisesti.
- (22) Puolalla on useita haasteita, jotka liittyvät sääntöjen yksinkertaistamiseen, tutkimukseen ja innovointiin, energiaan, ilmastoon ja vesihuoltoon, osaamiseen ja koulutukseen, muita heikommassa asemassa olevien ryhmien osallistamiseen ja työmarkkinoiden segmentoitumiseen sekä asumiseen.

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/1914, annettu 18 päivänä syyskuuta 2025, asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategisiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta.

- (23) Vaikka Puolan sääntelykehys yleisesti ottaen suosii kilpailua, maalla on edelleen joitakin lainsäädännön monimutkaisuuteen ja institutionaalisen kehyksen toimivuuteen liittyviä haasteita. Yrityksistä 71 prosenttia katsoo, että liiketoiminnan sääntely on este niiden Puolaan tekemille investoinneille¹⁸ ja että yrityksille, erityisesti pk-yrityksille, työvoima- ja verojärjestelmien noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ovat verrattain korkeat. EIP:n investointiselvityksen (EIB Investment Survey) mukaan niiden puolalaisten yritysten osuus, jotka osoittavat henkilöstöstään yli 10 prosenttia sääntelyvaatimusten noudattamiseen, on vähentynyt merkittävästi (25 % vuonna 2024 vs. 19 % vuonna 2025) mutta ylittää edelleen selvästi EU:n keskiarvon (11 %). Lisäksi työmarkkinaosapuolten osallistuminen lainsäädäntöprosessiin on edelleen rajallista, ja sidosryhmät raportoivat jatkuvista puutteista työmarkkinavuoropuhelua käsittelevän neuvoston toiminnassa. Julkinen hankintajärjestelmä kärsii edelleen tarjouksia tekevien yritysten vähäisestä määrästä sekä pitkällisistä ja monimutkaisista menettelyistä. Näihin haasteisiin voidaan vastata vahvistamalla edelleen julkisia hankintoja koskevan prosessin digitalisointia ja suunnittelemalla etukäteen, myös tiedottamalla pitkän aikavälin hankintasuunnitelmista. Sääntelyyn liittyvät ja hallinnolliset esteet vaikuttavat ETA:n sisäiseen tavara- ja palvelukauppaan, ja pakkauksia ja jätettä koskevat kansalliset säännöt aiheuttavat sääntelytaakkaa.

¹⁸ [EIB Investment Survey 2025: Poland overview.](#)

- (24) Vuosia kestäneestä vahvasta talouskasvusta ja elintason paranemisesta huolimatta Puolassa on edelleen merkittäviä kehityseroja sekä alueiden, myös kaupunki- ja maaseutualueiden, välillä että niiden sisällä. Itä-Puola on edelleen erityisen heikossa asemassa: BKT asukasta kohti oli 61,3 prosenttia EU:n keskiarvosta vuonna 2024, ja Itä-Puola kuuluu unionin köyhimpiin alueisiin. EU:n itäisellä ulkorajalla sijaitsevien alueiden tilannetta on pahentanut entisestään Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, koska se on lisännyt turvallisuushuolia ja taloudellista epävarmuutta ja vähentänyt näiden alueiden houkuttelevuutta sekä sijoittajille että asukkaille. Monet alueet erityisesti suurten metropolikeskusten ulkopuolella kärsivät riittämättömistä hallinnollisista valmiuksista ja keskeisten julkisten palvelujen, kuten koulutuksen, terveydenhuollon, lastenhoidon ja liikenteen, eriarvoisesta saatavuudesta, mikä heikentää entisestään näiden alueiden houkuttelevuutta. Innovointi, mukaan lukien innovointi-investointi, maan itä- ja luoteisosissa sijaitsevilla alueilla on vähäistä, mikä rajoittaa niillä tuottavuuden kasvua ja laadukkaiden työpaikkojen saatavuutta.

- (25) Puolan talouskasvu ja kilpailukyky riippuvat yhä enemmän siitä, miten maa pystyy hyödyntämään tieteen ja innovoinnin mahdollisuuksia. Vaikka yritysten T&K-menot kasvavat tasaisesti, Puolan innovointitulokset ovat yhä vähäisiä, ja maan T&K-toiminnan suorituskyky oli vuonna 2025 vain 65,9 prosenttia EU:n keskiarvosta. Tämä tarkoittaa 2,6 prosenttiyksikön parannusta vuoteen 2024 verrattuna. Tiedemaailman ja elinkeinoelämän välinen yhteistyö on vähäistä, mikä heikentää Puolan kykyä kaupallistaa tutkimustuloksiaan. Ongelmaa pahentavat tutkijoiden riittämättömät kannustimet tehdä yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa, mukaan lukien se, että kaupallistamistuloksille ei annetta riittävästi arvoa tieteellisen toiminnan arvioinnissa. On olennaisen tärkeää parantaa tutkijanuran houkuttelevuutta ja nykyaikaistaa edelleen tiedelaitoksia. Innovoinnin vauhdittamiseen tähtääviin toimiin on sisällyttävä älykkään erikoistumisen strategioiden päivittäminen ja virtaviivaistaminen. Yksi keskeisistä toimista suorituskykyisen innovaatioekosysteemin saavuttamiseksi on sellaisen ympäristön kehittäminen, joka tukee teknologian siirtoa sekä startup-yritysten perustamista ja laajentamista ja varmistaa näille vakaan ja luotettavan rahoituksen saannin.
- (26) Hyvästä edistymisestä huolimatta Puolalla on edelleen haasteita, jotka liittyvät julkisten palvelujen digitalisointiin ja siihen, miten ne ovat kansalaisten ja yritysten saatavilla. Tältä osin maa suoriutuu edelleen EU:n keskiarvoa heikommin erityisesti kansalaisten osalta, jossa Puolan pistemäärä on 71, kun EU:n keskiarvo on 82. Yhteentoimivuuteen, viranomaisten järjestelmien väliseen datan jakamiseen ja tiedonkeruun kertaluonteisuuden periaatteeseen liittyvät rajoitteet heikentävät käyttäjäkokemusta ja vähentävät mahdollisuuksia digitalisoida julkisia palveluja hallinnollisen rasitteen keventämiseksi. Samalla myös esimerkiksi oikeusalan kaltaiset alat hyötyisivät digitalisaation lisäämisestä tehokkuuden ja saatavuuden parantamiseksi. Puola ei ole vielä täysin hyödyntänyt rajat ylittävää tietojenvaihtoa, ja siltä on jäänyt käyttämättä mahdollisuuksia virtaviivaistaa hallinnollisia menettelyjä erityisesti lisäämällä strukturoitujen tietomuotojen käyttöä.

- (27) Digiteknologian käyttöönotto pk-yrityksissä on Puolassa edelleen EU:n keskiarvoa vähäisempää, mikä rajoittaa tuottavuutta ja innovointia. Vaikka osuus on kasvanut, vain 59 prosenttia puolalaisista pk-yrityksistä saavutti digitaalisen intensiteetin perustason vuonna 2025 (kun EU:n keskiarvo oli 71,4 %). Maa on jäänyt jälkeen myös kehittyneiden teknologioiden, kuten tekoälyn, käyttöönotossa, mikä voi haitata tulevaa kasvua. Edistäessään kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa ja työntekijöiden osaamisen kehittämistä Puola voisi hyötyä investointien ja digitalisaatioon liittyvän osaamisen erityistuen lisäämisestä edelleen sekä osallistumisesta EU:n laajuisiin aloitteisiin.
- (28) Puolan asuntomarkkinoille on viime vuosina ollut ominaista asuntojen vähäinen tarjonta ja kohtuuhintaisuuden heikkeneminen. Asuntojen hinnat ja vuokrat ovat nousseet nopeasti vuodesta 2015 lähtien erityisesti kaupungeissa. Asumiseen investoidaan Puolassa edelleen vähiten koko EU:ssa. Asumisen laatu ja asuinolot ovat edelleen haasteellisia, ja ahtaasti asuvien osuus on suuri. Tähän puuttuminen edellyttää monenlaisia toimenpiteitä, joissa keskitytään tarjontapuolen politiikkoihin, mukaan lukien asuntomarkkinoiden sääntelyn parantaminen kohtuuhintaisen asuntotarjonnan lisäämiseksi, asumisen laadun parantamiseksi ja asuntojen hintojen inflaation hidastamiseksi.
- (29) Puolan asuntopolitiikka on hajanaista. Eri ohjelmat ovat hajallaan eri ministeriöissä, joilla on kilpailevia painopisteitä, eikä keskustasolla ole elintä, joka koordinoisi asuntopolitiikkaa. Asumistarpeita tai olemassa olevaa asuntokantaa (mukaan lukien paikallistasolla) ei analysoida keskitetysti. Tämän ratkaisemiseksi Puolan olisi alettava koordinoida asuntopolitiikkaa keskustasolla sekä keskus- ja paikallishallintojen välillä. Sen olisi myös laadittava pitkän aikavälin asumisstrategia, johon sisältyy selkeä etenemispolku kohtuuhintaisuuden ja asuntojen saatavuuden heikkenemisen käsittelemiseksi, asumisen laadun parantamiseksi ja seurantavälineiden käyttöönottamiseksi (yhdessä tyhjiin kiinteistöihin keskittyvän monitasoisen tiedonkeruumekanismin kanssa), jotta paikalliset asuntokannat ja asumistarpeet voidaan yksilöidä paremmin ja toimet kohdistaa niihin tehokkaammin.

- (30) Sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen sekä kunnallisten ja kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on Puolassa vähäistä, ja haavoittuvilla ryhmillä on erityisiä esteitä (mukaan lukien syrjintä ja saavutettavuuteen liittyvät rajoitteet). Suuri asuntorakentamisen vaje myötävaikuttaa asuntopulaan ja erityistarpeita omaavien ryhmien rajalliseen asuntojen saatavuuteen. Asuntotarjonnan lisäämiseksi, sen laadun parantamiseksi ja erityisryhmien tarpeiden huomioimiseksi paremmin Puolan olisi laajennettava ja nykyaikaistettava sosiaalisten ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen järjestelmäänsä ja ohjelmiaan, noudattaen vakaata pitkän aikavälin strategiaa ja tarjoten rahoitusta kunnallisille asunto-ohjelmille, otettava käyttöön ohjelmia tyhjiillään olevien rakennusten korjaamiseksi ja kunnostamiseksi asuinkäyttöön, laajennettava sosiaalisten vuokra-asuntojen tarjoajien toimintaa sekä kehitettävä asuntolähtöisiä ratkaisuja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, kuten ikääntyneille, vammaisille henkilöille ja asunnottomille.
- (31) Puolan vuokraamiseen liittyvä sääntely ja rakennuslait sekä niiden soveltaminen vaikuttavat kielteisesti asuntotarjontaan ja kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen. Oikeussuoja ja oikeudet vuokramarkkinoilla ovat epätasapainossa, sillä nykyinen lainsäädäntö ei suojele riittävästi ja tasapuolisesti vuokranantajien eikä vuokralaisten oikeuksia. Vuokranantajien haittana ovat pitkittyneet ja kalliit häätömenettelyt silloinkin, kun vuokralaiset rikkovat vuokrasopimuksiaan. Vuokralaiset taas voivat joutua kokemaan pitkäaikaista vuokrien epävakautta, koska laissa ei säännellä selkeästi vuokrankorotuksia eikä irtisanomisaikoja useinkaan noudateta. Tasapainoisempi lähestymistapa vuokranantajien oikeuksiin ja vuokralaisten turvaan sekä voimassa olevan lainsäädännön täytäntöönpanon parantaminen helpottaisivat vakaata ja pitkäaikaista vuokrausta. Myös rakennusalan sääntelymenettelyjä voitaisiin parantaa, jotta asuntojen rakentaminen olisi nopeampaa ja halvempaa.
- (32) Puola on edelleen yksi harvoista jäsenvaltioista, joissa kiinteistövero perustuu hyvin alhaiseen, keskitetysti laissa vahvistettuun kiinteään enimmäismäärään eikä kiinteistön arvoon. Tämä luo regressiivisen kiinteistöverojärjestelmän ja edistää spekulatiivista investointikysyntää, koska kiinteistöjä verotetaan huomattavasti vähemmän kuin riskialttiimpia rahoitusvaroja, kuten osakkeita, mikä lisää kiinteistöjen hintainflaatiota. Tähän voitaisiin puuttua siirtymällä arvoon perustuvaan maan tai kiinteistöjen verotusjärjestelmään (ottamalla käyttöön maan arvon mukaan perittävä vero tai kiinteistörekisteriin perustuva kiinteistövero), millä parannettaisiin verotuksen progressiivisuutta ja puututtaisiin kannustimiin, jotka edistävät asuntojen hintojen nopeaa nousua, ja tyhjiistä tai vajaakäyttöisistä kiinteistöistä tai maa-alueista johtuvaan vähäiseen tarjontaan.

- (33) Viimeaikaisista toimista huolimatta sähköverkon pullonkaulat hidastavat edelleen energiasiirtymää. Vuonna 2025 hylättiin noin 42 gigawatin uusiutuvan energian kapasiteettia koskevat liitântäpyynnöt. Tämä ylittää Puolan uusiutuvien energialähteiden asennetun kokonaiskapasiteetin. Näiden pullonkaulojen korjaamiseksi siirtoverkonhaltija pyrkii asettamaan etusijalle investoinnit siirtoverkkoihin, pohjois-eteläsuuntaiseen siirtoon sekä kehitteillä olevalle uudelle kapasiteetille (sekä merellä tuotettava energia että ydinenergia) tarkoitettuihin käytäviin, siirto- ja jakeluverkkojen integrointiin ja joustoratkaisuihin. Olisi toteutettava lisätoimia Puolan energiajärjestelmän joustavuuden parantamiseksi muun muassa rajatylittävän sähkökaupan avulla, uusiutuvien energialähteiden osuuden rajoittamisen välttämiseksi ja hintapiikkien lieventämiseksi huipputunteina. Rajat ylittävän yhteenliittämisen nykyinen taso on alhainen, ja ainoa käynnissä oleva hanke on ”Harmony Link” -yhteenliitäntä Liettuan kanssa. Kapasiteetin jakamisrajoitukset ovat järjestelmällisesti irrottaneet Puolan sähkönhinnat EU:n markkinoista ja myötävaikuttavat nyt korkeampiin hintoihin. Vaikka jakamisrajoitusten käyttö on vähentynyt jonkin verran, jakamisrajoitusten aktivointitiheys on huolestuttavaa, koska se viime kädessä johtaa uusiutuvien energialähteiden käytön rajoittamiseen.
- (34) Sähköntuotannon riippuvuus kalliista fossiilisista polttoaineista sekä fossiilittoman joustavuuden ja yhteenliitäntöjen rajallisuus ovat johtaneet siihen, että sähkön tukkuhinnat olivat Puolassa keskimäärin yhdeksänneksi korkeimmat EU:ssa vuonna 2025, mikä rajoitti energian kohtuuhintaisuutta. Uusiutuvien energialähteiden käyttöönoton lisäämiseen liittyy myös muita kuin sähköverkkoon liittyviä rajoitteita. Vähittäishintojen kohdalla sähkön suhteettoman suuri verorasite (maakaasuun verrattuna) haittaa sekä teollisuustoimialojen että kotitalouksien sähköistämistä Puolassa. Teolliset kuluttajat maksavat sähköstä noin kolme kertaa enemmän kuin kaasusta, ja verot ja maksut muodostavat kolmasosan näiden kuluttajien sähkölaskusta. Lämmityksessä sähkön verorasite haittaa lämpöpumppujen käyttöönottoa. Puolan hiilikaivosalaa tuetaan voimakkaasti, mikä kuluttaa talousarviovaroja, joita voitaisiin muutoin käyttää muun muassa puhtaaseen energiaan siirtymisen ja teollisuuden muutosprosessin nopeuttamiseen. Käytöstä olisi poistettava etenkin sellaisia fossiilisten polttoaineiden tukia, joilla ei puututa kohdennetusti energiaköyhyyteen eikä todellisiin energiaturvallisuutta ja oikeudenmukaista siirtymää koskeviin huolenaiheisiin.

- (35) Teollisuuden muutokselta puuttuu johdonmukainen strateginen ja lainsäädännöllinen kehys, jolla sovitettaisiin yhteen poliittiset kannustimet, infrastruktuurin suunnittelu ja taloudellinen tuki prioriteettialoilla tehtävien investointien edistämistä koskevien tavoitteiden kanssa. Keskeiset vähähiilistämistoimet – sähköistäminen, paikan päällä tuotettavan uusiutuvan energian ja vihreän vedyn käyttöönotto sekä hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi – pannaan täytäntöön asteittain eikä rakenteellisesti. Hiilen asteittainen käytöstä poistaminen asettaa suuria taloudellisia ja sosiaalisia haasteita alueille, jotka ovat edelleen riippuvaisia kaivostoiminnasta ja paljon päästöjä aiheuttavista teollisuudenaloista. Koordinoitu lähestymistapa teollisuuden muutokseen on keskeisen tärkeä, jotta voidaan lieventää kilpailukyvyn heikkenemistä ja samalla edistää innovointia ja kasvua näillä alueilla.
- (36) Sekä kaukolämmitys että käyttäjäkohtainen lämmitys ovat edelleen riippuvaisia hiilestä, ja niihin liittyy rakenteellisia vähähiilistämishaasteita. Uusiutuvista energialähteistä saadaan vain 21 prosenttia kaikilla aloilla lämmitykseen ja jäähdytykseen käytetystä energiasta. Kaukolämmityksessä ollaan siirtymässä hiilestä kaasuun perustuvaan yhteistuotantoon, mutta uusiutuvien energialähteiden integrointi etenee hitaasti. Hiilen osuus kaukolämmityksen energialähteiden yhdistelmästä on edelleen 60 prosenttia, kun taas uusiutuviin ja vähäpäästöisiin energialähteisiin perustuvien järjestelmien käyttöönotto rajoittuu demonstraatiohankkeisiin ja muutamiin pienempiin kaupunkeihin. Vähähiilistämisessä edistyminen riippuu lämmönlähteiden monipuolistamisen nopeuttamisesta ja verkon nykyaikaistamisesta sekä suunnitelmista hyödyntää hukkalämmön käyttömahdollisuuksia. Noin 15 prosenttia Puolan kotitalouksista käyttää edelleen hiiltä yksityisissä lämmitysjärjestelmissä, mikä on suurin absoluuttinen määrä EU:ssa. Tämä näkyy myös siinä, että Puolan ilmanlaatu on yksi EU:n huonoimmista. Arvioiden mukaan vastaava osuus kotitalouksista on energiaköyhyyden vaarassa korkeiden energiakustannusten ja rakennusten heikon energiatehokkuuden vuoksi. Lisätoimet, joilla vähennetään riippuvuutta hiilestä ja parannetaan energiatehokkuutta, ovat avainasemassa päästöjen ja ilman saastumisen vähentämisessä. Lämmityksen ja jäähdytyksen osuus kotitalouksien energiankulutuksesta on 81 prosenttia.
- (37) Siirtyminen kestävään liikenteeseen on edelleen haastavaa Puolassa, ja tieliikenteen päästöt ovat lähes kaksinkertaistuneet kahden viime vuosikymmenen aikana. Sähköajoneuvojen käyttöönotto yksityis- ja rahtiliikenteessä lisääntyy hitaasti, koska kannustimet, myös verokannustimet, ja latausinfrastruktuuri ovat riittämättömät. Päästöttömän ja vähäpäästöisen intermodaalisen julkisen liikenteen kehittämisen tukeminen ja koordinointi voivat tukea edelleen vähähiilistämistoimia ja samalla edistää parempia yhteyksiä, myös siten, että jatketaan TEN-T-investointeja.

- (38) Puola on alttiina suurille kuivuuden, tulvien, helleaaltojen ja äärimmäisten sääilmiöiden riskeille, jotka uhkaavat taloudellista turvallisuutta ja ihmisten hyvinvointia. Puolalta puuttuu edelleen viimeisimpään saatavilla olevaan riskinarviointiin perustuva päivitetty kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumista koskeva strategia. Työ vuonna 2013 hyväksytyn strategian päivittämiseksi on edelleen käynnissä, mikä haittaa tehokasta hallintoa, sopeutumistoimien suunnittelua sekä paikallisten, alueellisten ja kansallisten viranomaisten välistä koordinoitua vastattaessa ilmastokestävyyden ja ilmastonmuutokseen varautumisen vahvistamiseen liittyviin akuutteihin tarpeisiin. Ilmastonmuutos pahentaa ympäristöriskejä, ja vesivarat ja ekosysteemit ovat erityisen haavoittuvia. Puola laatii parhaillaan kansallista sopeutumisstrategiaa ja kansallista sopeutumissuunnitelmaa, jotka on määrä viimeistellä vuonna 2027. Teollisesta toiminnasta aiheutuvat puhdistamattomat vedensaasteet yhdistettynä korkeampiin lämpötiloihin ovat edelleen kriittinen haaste, joka uhkaa makean veden varoja. Ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen edellyttävät vahvempia kannustimia, myös taloudellisia kannustimia, jotka ovat saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisia, jotta voidaan rajoittaa saastumista ja edistää kestäväää käyttöä. Myös luonnonvaroilla on merkitystä ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta, mutta hiilipoistumat ovat Puolassa edelleen haaste. Puola toimitti lopullisen päivitetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelmansa komissiolle 15 päivänä kesäkuuta 2026, ja se on parhaillaan komission arvioitavana.
- (39) Koska inhimillisellä pääomalla on ratkaiseva rooli unionin kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamisessa, neuvosto suositti vuonna 2026, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia, joilla vastataan kiireellisesti inhimilliseen pääomaan liittyviin, kilpailukykyä haittaaviin rakenteellisiin haasteisiin osaamisen ja koulutuksen osa-alueilla. Puolalle osoitetuilla vuoden 2026 maakohtaisilla suosituksilla voidaan myötävaikuttaa inhimillistä pääomaa unionissa koskevan neuvoston suosituksen noudattamiseen.

- (40) Perustaitojen heikkeneminen ja koulutuksen lisääntyvä eriarvoisuus ovat edelleen haasteita. Vuodesta 2018 lähtien 15-vuotiaiden alisuoriutuminen perustaidoissa on lisääntynyt enemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Alueellisia eroja on edelleen sekä koulutustuloksissa että koulutuksen saatavuudessa. Inklusiivinen koulutus asettaa haasteita, sillä suuri osa oppilaista, joilla on erityisopetustarpeita, ovat erillisessä opetusympäristössä. Helpottaakseen oppimisvaikeuksia omaavien oppilaiden siirtymistä yleisopetukseen Puola voisi laatia inklusiivisen koulutuksen strategian, vahvistaa tukipalveluja ja tarjota kohdennettua opettajankoulutusta. Inklusiivista koulutusta koskevan pitkän aikavälin strategisen lähestymistavan kehittäminen helpottaisi sidosryhmien osallistumista, kattavien toimenpiteiden täytäntöönpanoa sekä inklusiivisen koulutuksen saatavuuden laajentamista kaikkien oppilaiden osalta. Lisäksi riittämättömät vihreät ja digitaaliset taidot ovat edelleen vihreän ja digitaalisen siirtymän pullonkaulana. Esimerkiksi vain puolella 16–74-vuotiaista puolalaisista oli vähintään perustason digitaaliset taidot vuonna 2025, mikä on alle EU:n keskiarvon. Puola voisi hyötyä kokonaisvaltaisemmasta lähestymistavasta osaamisvajeen korjaamiseen vihreän ja digitaalisen siirtymän yhteydessä sekä laajemmin uudistusten ja osaamiseen tehtävien investointien tiiviimmästä seurannasta ja arvioinnista kaikilla tasoilla.
- (41) Puolassa on luonnontieteiden, matematiikan, tekniikan ja teknologioiden (STEM-aineiden) koulutusohjelmissa edelleen vähän opiskelijoita ja näillä aloilla tutkinnon suorittaneiden osuus on alhainen, mikä heikentää maan innovointivalmiuksia. Yhdennetympi lähestymistapa STEM-aineiden koulutukseen (mukaan lukien tietoisuuden lisääminen uramahdollisuuksista, mentorointi, heikommassa asemassa olevien ryhmien tavoittaminen) auttaisi myös kannustamaan opiskelijoita (erityisesti naisia) hakeutumaan STEM-urille.

- (42) Opettajien varustaminen tarvittavilla taidoilla ja heidän koulutuksensa laadun parantaminen on edelleen keskeinen haaste perustaitojen heikkenemisen käsittelyssä. Opettajista on edelleen pulaa, ja se voi syventyä, jos uuden henkilöstön houkuttelemiseen ja säilyttämiseen liittyvät haasteet jatkuvat. Lisäksi alle 30-vuotiaiden ylemmän perusasteen opettajien pieni osuus korostaa tarvetta lisätä opettajien urapolkujen houkuttelevuutta. Opetussuunnitelmien uudistamisen onnistuneen toteutuksen helpottamiseksi ja opettajien uranäkymien parantamiseksi Puolan olisi varmistettava opettajien riittävyys, opettajien peruskoulutuksen nykyaikaistaminen ja jatkuvat investoinnit opettajien ammatilliseen kehitykseen (myös inklusiivisen koulutuksen yhteydessä).
- (43) Ammatillisen koulutuksen järjestelmän suhteellisen heikko tehokkuus aiheuttaa edelleen huolta korkeasta osallistumisasteesta huolimatta. Ammatillisen tutkinnon hiljattain suorittaneiden työllisyysaste on laskenut ja jää alle EU:n keskiarvon. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistymistulosten heikkenemisen juurisyiden, joihin kuuluvat heikot perustaidot, ohjelmien vähäinen työmarkkinarelevanssi ja osaamisen kohtaanto-ongelmat, tunnistaminen ja erityinen näyttöön perustuva toimintasuunnitelma niihin puuttumiseksi voisivat parantaa ammatillisen tutkinnon suorittaneiden tilannetta. Tätä voitaisiin täydentää toimenpiteillä, joilla parannetaan opetuksen laatua (mukaan lukien opettajapulaa ja koulutuksen puutteiden käsitteleminen), sovitetaan opetussuunnitelmat paremmin yhteen työmarkkinoiden tarpeiden kanssa, myös digitaalisten ja vihreiden taitojen osalta, ja vahvistetaan koordinoitua aikuiskoulutuspolitiikan kanssa. Aikuiskoulutukseen osallistuminen on edelleen huomattavasti vähäisempää kuin EU:ssa keskimäärin erityisesti epävirallisen oppimisen osalta, ja tähän mennessä on saavutettu vain vähän edistystä. Vain viidesosa aikuisväestöstä osallistui koulutukseen vuonna 2024, mikä on kaukana EU:n keskiarvosta ja vuoden 2030 tavoitteesta. Aikuiskoulutusjärjestelmä on edelleen hajanainen, koska hallinto on hajautettu eri ministeriöiden ja alueellisten toimijoiden kesken ja koska järjestelmä on erittäin riippuvainen hankeperusteisesta rahoituksesta. Tämä vähentää järjestelmän yhtenäisyyttä. Vahvempi kansallisen tason koordinointi ja rahoitus voisivat näin ollen hyödyttää järjestelmää.

- (44) Muita heikommassa asemassa olevien ryhmien integrointi työmarkkinoille on edelleen haastavaa. Vammaisuus ja sairaudet ovat edelleen työvoiman ulkopuolelle jäämisen pääasialliset syyt. Vammaisten ja muun väestön välinen työllisyysero, joka oli 33,9 prosenttiyksikköä vuonna 2023, kasvoi edelleen 35,6 prosenttiyksikköön vuonna 2024. Vammaisten henkilöiden työvoimaosuus on hieman yli 50 prosenttia. Lastenhoitopalvelujen sääntelyssä ja saatavuuden parantamisessa on edistytty suurelta osin ESR+:n ja elpymis- ja palautumistukivälineen varojen tuella, mutta naisten osallistumisessa työmarkkinoille on edelleen alueellisia eroja. EU:n ulkopuolisten työntekijöiden osaamista ei edelleenkään hyödynnetä tarpeeksi työmarkkinoilla. Vuonna 2023 lähes joka toinen kolmannen maan kansalainen työskenteli tutkintoaan alemman tason ammateissa, vaikka heidän työmarkkinaosallistumisensa onkin korkealla tasolla. Julkisten työvoimapalvelujen tehokkuuden lisäämiseen tähtääviä toimia voitaisiin vielä jatkaa, jotta voidaan tarjota kohdennetumpaa tukea heikommassa asemassa olevien ryhmien integroimiseksi työmarkkinoille.
- (45) Yksityisoikeudellisten sopimusten perusteella työskentelevien osuus kokonaistyöllisyydestä on ollut kasvussa. Lisäksi sellaisten itsenäisten ammatinharjoittajien osuus kokonaistyöllisyydestä, jotka eivät palkkaa henkilöstöä, on merkittävä ja ylittää EU:n keskiarvon. Kumpikaan näistä ryhmistä ei ole täysin sosiaalisen suojelun piirissä, koska sairausvakuutus on heille vapaaehtoinen. Tiedetyt säännökset mahdollistavat itsenäisille ammatinharjoittajille alennetut sosiaaliturvamaksut, mikä voi vaikuttaa kielteisesti tuleviin etuuksiin, myös eläkkeisiin. Tämä johtaa verokeinotteluun (verot ja sosiaaliturvamaksut) eri sopimustyyppien välillä, ja verokiila kasvaa tulojen myötä. Viimeisimmät tiedot (2023) osoittavat, että työehtosopimusneuvottelujen kattavuusaste oli EU:n alhaisin ja työehtosopimusneuvotteluja käytettiin useammin yritystasolla kuin toimialatasolla, mikä yleisesti heikensi työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien neuvotteluasemaa. Viimeaikaisilla uudistuksilla, kuten työehtosopimuksia koskevalla vuoden 2025 lailla, pyritään laajentamaan työehtosopimusneuvottelujen käyttöä ja vahvistamaan työmarkkinaosapuolten osallistumista. Näiden uudistusten vaikutukset eivät kuitenkaan ole vielä nähtävissä.

- (46) Pitkääikaishoitopalveluissa ei ole valmiutta vastata kasvaviin väestökehityksen haasteisiin. Pitkääikaishoidon julkiset menot ovat edelleen vähäiset, ja ne on suurelta osin kohdennettu palveluasumiseen (merkittävästi EU:n keskiarvoa enemmän). Kotihoidon tai yhteisöperustaisen hoidon kehittämiseen tähtäävät ohjelmat puolestaan ovat edelleen alirahoitettuja tai erittäin riippuvaisia EU:n rahoituksesta. Tämä johtaa siihen, että hoitoa tarvitsevien itse maksetut kustannukset ovat korkeat ja kotipalvelut ovat erittäin riippuvaisia omaishoidosta. Puolan olisi hyödyllistä parantaa pitkääikaishoitopalvelujen, erityisesti kotihoidon ja yhteisöperustaisen hoidon, laatua ja saatavuutta muun muassa lisäämällä niihin liittyvää rahoitusta ja sen kestävyyttä,

SUOSITTAA, että Puola toteuttaa vuosina 2026 ja 2027 toimia, joilla se

1. pitäytyy edelleen neuvoston 21 päivänä tammikuuta 2025 liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi suositamissa nettomenojen enimmäiskasvuprosenteissa, mutta hyödyntää joustoa, joka on neuvoston aktivoiman kansallisen poikkeuslausekkeen nojalla sallittu; lisää yleisiä puolustus- ja turvallisuusmenoja sekä puolustusvalmiutta ja varmistaa samalla velkakestävyys ja varainkäytön tehokkuuden sekä mukauttaa talousarviota asteittain rakenteellisesti suurempien puolustusmenojen ylläpitämiseksi; varmistaa, että toimenpiteet, joita toteutetaan energian hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi, ovat väliaikaisia, haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien suojelemiseen tai energiaintensiivisten yritysten tarpeisiin kohdennettuja sekä energiansäästökannustimet säilyttäviä ja että niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat sopuosinnussa EU:n finanssipolitiikan kehyksen puitteissa tehtyjen sitoumusten kanssa; parantaa edelleen julkisen varainkäytön tehokkuutta muun muassa tarkentamalla sosiaalietuuksien kohdentamista ja laajentamalla menojen uudelleenarviointien kattavuutta; laajentaa julkisyhteisöjen tuloja muun muassa lisäämällä kasvun kannalta vähemmän haitallisten lähteiden merkitystä ja parantamalla verosäännösten noudattamista; parantaa eläkejärjestelmän riittävyyttä ja säilyttää samalla järjestelmän pitkän aikavälin kestävyys nostamalla tosiasiallista eläkeikää, puuttamalla naisten ja itsenäisten ammatinharjoittajien eläkeköyhyyteen ja uudistamalla erityiseläkejärjestelmiä.
2. varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettujen uudistusten ja investointien jatkuvuuden; pitää yllä koheesiopolitiikan ohjelmien toteuttamisvauhtia ja tarvittaessa hyödyntää varojen uudelleenkohdentamista koheesiopolitiikan säännösten väliarvioinnin yhteydessä sovittuihin strategisiin painopisteisiin ja joustomahdollisuuksiin; vastaa sosioekonomiseen kehitykseen, turvallisuuteen ja siviilivalmiuteen liittyviin ainutlaatuisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat erityisesti unionin itäisellä ulkorajalla sijaitseviin alueisiin, myös tarpeeseen investoida kaksikäyttöinfrastruktuuriin.

3. yksinkertaistaa sääntelyä, parantaa sääntelyvälineitä ja varmistaa, että oikeudellinen kehys on vakaa ja selkeä; kannustaa kilpailuun julkisissa hankintaprosesseissa ja tekee niistä tehokkaampia ja vaivattomampia sekä varmistaa julkisten hankintojen pitkän aikavälin suunnittelun; vahvistaa tiedemaailman ja elinkeinoelämän välisiä yhteyksiä luomalla vahvempia kannustimia tutkimuksen kaupallistamiseen ja rakentamalla investointeja varten valmiiden hankkeiden tehokkaan jatkumon; nykyaikaistaa julkista tutkimusjärjestelmää, parantaa tutkijanuran houkuttelevuutta ja varmistaa kestävän tutkimus- ja innovointirahoituksen; tekee liiketoimintaympäristöstä innovoinnin kannalta suotuisamman myös startup- ja scaleup-yrityksille; vähentää alueellisia eroja, myös kaupunki- ja maaseutualueiden välillä, erityisesti parantamalla julkisten palvelujen ja infrastruktuurin saatavuutta ja laatua sekä vähentää eroja tutkimuksessa ja innovoinnissa; kehittää hallinnollisia valmiuksia ja parantaa tehokkuutta hyödyntämällä sähköisten palvelujen yhteentoimivuutta ja tiedonkeruun kertaluonteisuuden periaatetta digitalisoinnissa; parantaa pk-yritysten digitaalista intensiteettiä asettaen etusijalle kehittyneiden teknologioiden tukemisen; lisää kohtuuhintaisten ja sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen tarjontaa ja parantaa niiden laatua koordinoimalla tehokkaasti asuntopolitiikkaa ja laatimalla strategioita, laajentamalla kohtuuhintaista ja sosiaalista asumista koskevia ohjelmia, parantamalla sääntelyä ja tarkistamalla kiinteistöverotusta.
4. parantaa energiajärjestelmän joustavuutta ja sähköverkon kapasiteettia, lisää rajatylittäviä yhteenliitännöitä ja sähkökauppaa ja poistaa uusiutuvien energialähteiden laajemman käyttöönoton rajoitteet; edistää vakaita sähkön hintasignaaleja sähköistämiseen kannustamiseksi ja poistaa asteittain käytöstä fossiilisten polttoaineiden tuet, erityisesti hiilikaivostoimintaan liittyvät tuet; mahdollistaa puhtaan teollisen muutoksen ja edistää hiilestä riippuvaisia alueita varten laadittavia innovointiin suuntautuvia siirtymästrategioita; vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista lämmityksessä ja uudistaa rakennusten lämpöjärjestelmiä; edistää tieliikenteen vähähiilistämistä ja mahdollistavaa infrastruktuuria sekä intermodaalista liikennettä; parantaa ilmastokestävyyttä sopeutumisen toiminnallisen hallinnan, ekosysteemien ennallistamisen sekä luonnonvarojen kestävän käytön avulla.

5. edistää laadukasta ja inklusiivista koulutusta ja puuttuu työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen; lisää osallistumista STEM-alojen korkeakoulutukseen, puuttuu opettajapulaan ja parantaa opettajankoulutuksen laatua; vahvistaa edelleen ammatillisen koulutuksen tuloksellisuutta; helpottaa ja lisää aikuisten osallistumista koulutukseen; lisää muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, erityisesti vammaisten henkilöiden, osallistumista työmarkkinoille muun muassa tarjoamalla räätälöityä työmarkkinatukea; vähentää työmarkkinoiden segmentoitumista työmarkkinaosapuolia kuullen puuttumalla verokeinotteluun eri sopimustyyppien välillä ja parantaa sosiaalisen suojelun saatavuutta; parantaa pitkäaikaishoitopalvelujen saatavuutta ja laatua.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja
